

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

« » 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гендерна соціолінгвістика

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень магістр
освітня програма «Гендерні студії»
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2020/2021
Семестр 2
Кількість кредитів ECTS 5
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю іспит

Викладачка: доц. Малес Л.В.

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. «31» 18 2021 р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20_/20 н.р. ( ) « » 20 р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2020

Розробниця: Малес Людмила Володимирівна д.соц.н., доцентка, професорка кафедри теорії та історії соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО
в.о. зав. кафедри теорії та історії соціології

Малес Л.В. Малес Л.В.

Протокол № 25 від «28» серпня 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії *Червінська Т.Г.* Червінська Т.Г.

1. Мета дисципліни – опанувати теоретичні підходи та прикладні стратегії до соціологічного дослідження гендерованості мови, гендерного аналізу функціонування мови у сучасному суспільстві, мовних політик.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* теоретичні основи соціології, гендерної та феміністської теорії, соціокультурний аналіз, семіотичний аналіз, термінологію, концептуальну базу та основи сучасної та постмодерної соціологічної теорії та досліджень.

2. *вміти* читати професійні соціологічні публікації, працювати з соціологічними даними та формулювати власні ідеї українською науковою мовою

3. *мати навички* пошуку та вибору відповідної інформації, використання методологій та концептуальних підстав соціологічного; соціокультурного і гендерного аналізу; дискутувати, представити і обговорювати власну позицію обраної проблематики.

3. Анотація навчальної дисципліни: Курс представляє актуальні проблеми теоретичного та практичного соціолінгвістичного дослідження гендеру. Подає основні питання та теми, які критично піднімаються і розробляються в рамках гендерного, соціолінгвістичного, соціокультурного аналізу, постколоніальних та феміністських теорій та методів. Розпочинається з переосмислення гендерного порядку трансльованого за допомогою мовних стратегій: відтворення патріархату через мову; андроцентризм української та інших мов; сексизм як явище мови; види дискримінаційного письма та принципи недискримінаційної мови (особливо гендерно-нейтральна, не гендерна або інклюзивна мова).

4. Завдання дисципліни спрямовані на формування компетентностей:

- ✓ Здатність застосовувати соціологічні знання, вміння та навички у міждисциплінарних дослідженнях (фк9)
- ✓ Здатність застосовувати соціологічний підхід до аналізу гендерної проблематики (фк15)
- ✓ Здатність до критичного аналізу та застосування феміністських теорій у дослідженні та поясненні соціальних явищ та процесів (фк16)

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні теоретичні засади та поняття гендерної соціолінгвістики	Лекція, самостійна робота	контрольна робота, іспит	15
1.2	Знати основні напрацювання та результати гендерних соціолінгвістичних досліджень	Лекція, семінар, самостійна робота	Групова та індивідуальна робота на семінарських заняттях, контрольна робота	15
2.1	Застосовувати теоретичні знання у практиці дослідження гендерованого мовлення, сексизму	Лекція, Семінар, самостійна робота	Групова та індивідуальна робота на семінарських заняттях, іспит	25
2.2	Вміти працювати з соціальною інформацією, даними соціологічних досліджень, даними щодо мовних практик	Лекція, Семінар, самостійна робота	Групова та індивідуальна робота на семінарських заняттях, контрольна робота, іспит	20
2.3	Використовувати сучасні інформаційно-комунікативні технології, вміти застосовувати методи аналізу текстів та мовлення	Самостійна робота, презентація	Презентація практичних завдань	5

3.1	Демонструвати навички аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з опонентами.	Лекція, Семінар, презентація	Групова та індивідуальна робота на семінарських заняттях, Презентація практичних завдань	10
4.1	Здійснювати самостійно аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	Самостійна робота, презентація	Презентація практичних завдань	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	Програмні результати навчання (назва)						
	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	3.1	4.1
Демонструвати навички аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з опонентами. (прн5)					+	+	
Застосовувати новітні соціологічні теорії та методи аналізу соціальних явищ та процесів. (прн8)		+	+	+			
Застосовувати соціологічні знання, вміння та навички у міждисциплінарних дослідженнях (прн13)			+	+			+
Вміти визначати гендерно обумовлені проблеми в різних сферах суспільного життя (прн19)	+	+	+	+			
Вміння застосовувати понятійно-категоріальний апарат феміністичних теорій для аналізу соціальних явищ та процесів (прн25)	+		+	+			
Вміти працювати у команді над спільним проектним завданням (прн26)						+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Групова та індивідуальна робота на семінарських заняттях: РН1.2, РН2.1, РН2.2 РН 3.1 – 20 балів (12 мінімально балів).
2. Презентація практичних завдань РН2.3, РН3.1, РН4.1 20 балів (12 мінімально балів)
3. виконання КР: РН1.1, РН1.2, РН2.2 – 20 балів (12 мінімальних балів)

- підсумкове оцінювання: *письмовий іспит (білет містить два питання) РН1.1, РН2.1, РН2.2 – 40 балів (20 максимальних балів або 12 мінімальних балів за кожне питання білету). Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іспиту – 24 бали.*

- умови допуску до підсумкового іспиту: для студенток та студентів, які набрали сумарно за модулі меншу кількість балів за *критично-розрахунковий мінімум – 36 балів* для одержання допуску до іспиту обов'язковим є повторне складання контрольної роботи.

7.2 Організація оцінювання:

1. Групова та індивідуальна робота на семінарських заняттях РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2, РН3.1 – теми 1-7
2. Презентація практичних завдань РН2.3, РН3.1, РН4.1 - теми 5,6,7
3. Кр, РН 1.1, РН 1.2 РН 2.2 – теми 1-7

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
1. Проблематика, теоретичні та методологічні особливості гендерної соціолінгвістики				
1	Гендерна соціолінгвістика: виникнення та витоки	4	4	10
2	Гендерні дослідження в прикладній лінгвістиці та соціології	4	2	10
3.	Андроцентричність мови в дискусіях постмодерністських та феміністських авторок/ів	-	2	10
2. Гендерна асиметрія мови				
4.	Роль мови у конструювання гендерної ідентичності	4	4	10
5.	Стереотипи мовної поведінки різних гендерних груп	4	4	10
6.	Гендерованість мови, мовний сексизм	4	4	10
7	Недискримінаційна мова: фемінітиви та стратегії нейтралізації	4	4	10
	Контрольна робота		2	30
	ВСЬОГО	24	26	100

Загальний обсяг 150 год., в тому числі:

Лекцій – 24 год.

Семінарські заняття - 26 год.

Самостійна робота - 100 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна

1. Sunderland, Jane Language and Gender. London an NY: Routledge. 2003, P. 94-221.
2. Tannen, Deborah. You just don't understand: women and men in conversation (in russian trans). *Гендер и язык*. – М. : Языки славянской культуры, 2005. – С.244-473
3. Антошкіна Л., Красовська Г., Сигеда П., Сухомлинов О. Соціолінгвістика: навчальний посібник Донецьк: ТОВ "Юго-Восток Лтд", 2007. Лек.1
4. Ставицька Л.О. Гендер: мова, свідомість, комунікація. – К., 2015. – С.46-58.

Додаткова

5. Eckert, Penelope. and McConnell-Gient, Sally. *Language and Gender*. Cambridge University Press, United Kingdom, 2003. – P.129-332.
6. Lakoff R. Language and Woman's Place. *Language in Society*, Vol. 2, No. 1 (Apr.), 1973, pp. 45-80.
7. Romaine S. *Communicating Gender*. - Mahwah, NJ; London.: Lawrence Elbraum Associates Publishers., 1999. – P. 1 – 249, 357 - 382
8. Гендер для медій: Підручник з гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / За ред. М. Масрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової – Київ: Критика, 2017. – С. 117-134.
9. Гофман И. Гендерный дисплей // Введения в гендерные исследования. Часть 2. Хрестоматия / Под ред. С.В. Жеребкина. - Харьков: ХЦГИ; СПб.: Алетейя, 2001. - с.306-335.
10. Дмитрієва, Марія. Лінгвістичні методи запровадження гендерної рівності // Законотворчість: Практичні аспекти впровадження принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у діяльності Верховної Ради України / Заг. ред. і упор. О. І. Суслової. — К., 2010. — С. 33–40.
11. Коттхофф Х. Гендерные исследования в прикладной лингвистике // Гендер и язык. Языки

славянской культуры. М., 2005. – С. 563 - 622.

12. Малес Л. Чи буває сексизм щодо чоловіків? / Л.Малес [Електронний ресурс] // Повага Режим доступу: <https://povaha.org.ua/chy-buvaje-seksizm-schodo-cholovikiv/> (дата звернення 25.08.2020)
13. Синчак О. За рівність мовну і позамовну! // Журнал соціальної критики. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/za-rivnist-movnu-i-pozamovnu/> (дата звернення 25.08.2020)
14. Фоменко О. Гендер і мова // Основи теорії гендеру. К. : К.І.С., 2004. – С. 456-475.